

Álit

í

løgtingsmáli nr. 52/2019: Uppskot til samtyktar um at banna óneyðugum einnýtisplasti

Ingilín D. Strøm, løgtingsmaður, hevur vegna Javnaðarflokkin lagt málið fram 22. januar 2020, og eftir 1. viðgerð 6. februar 2020 er tað beint Rættarnevndini.

Nevndin hevur viðgjørt málið á fundum 27. og 29. apríl 2020.

Undir viðgerðini hevur nevndin havt fund við umboð fyri Føroya Fuglafrøðifelag, Ringrás, Føroya Náttúru- og umhvørvisfelag, Vest Pack og landsstýrismannin í umhvørvis- og vinnumálum saman við umboði fyri Umhvørvisstovuna.

Undir viðgerðini hevur nevndin býtt seg í ein meiriluta og ein minnluta.

Meirilutin (Christian F. Andreasen, Erhard Joensen, Frimodt Rasmussen og Steffan Klein Poulsen) hevur hesar viðmerkingar:

Landsstýrismaðurin hevur upplýst fyri nevndini, at hann arbeidir við ymiskum uppskotum til tiltøk til tess at minka um nýtsluna av plasti. Tiltøkini, sum arbeitt verður við, taka støði í tilmæli frá Umhvørvisstovuni, dagfest 4. mars 2019. Landsstýrismaðurin arbeidir eisini í lötuni við eini nýggjari kunngerð um burturkast.

Umrødda tilmælið frá Umhvørvisstovuni frá 4. mars 2019 mælir til at fremja ella umhugsa tiltøk innan hesi høvuðsevni: Víðka pantskipanina fyri einnýtislöt úr plasti, økja endurnýtslu av plasti frá bæði vinnu og húsarhaldum, gera virkisætlanir fyri at økja endurnýtslu og minka dálking við plasti frá ídnaði, landbúnaði, fiskivinnu og ferðavinnu o.ø., upplýsing um plast, minka nýtsluna av beriposum úr plasti, forboð fyri høglskálum úr plasti, banna ella avmarka nýtsluna av einnýtis borðbúnaði o.ø. úr plasti, eitt nú knívum, gaflum, skeiðum, tallerkum, súgvirørum, vattpinnum og pinnum til ballónir, forboð fyri smyrslu o.ø., sum hava mikroplast í sær, kunngerð um gaslíkivøllir, stuðulsskipan til havnir/skip, ið taka ímóti burturkasti, sum er tikið upp úr sjónum og tiltøk til tess at minka um dálking frá spreingileidningum.

Meirilutin í Rættarnevndini tekur undir við, at neyðug tiltøk verða sett í verk fyri í størst møguligan mun at minka um nýtsluna av einnýtisplasti í Føroyum. Men tá landsstýrismaðurin longu er farin at arbeiða við uppskotum til tess at minka um dálkingina av plasti, heldur meirilutin í Rættarnevndini tað ikki vera neyðugt at samtykkja fyriliggjandi uppskot til samtyktar. Meirilutin tekur tískil ikki undir við málinum og mælir Løgtinginum frá at samtykkja uppskotið.

Minnilutin (Ingilín D. Strøm, Hervør Pálsdóttir og Sirið Stenberg) tekur undir við málinum og mælir Løgtinginum til at samtykkja uppskotið við hesum viðmerkingunum:

Tað er gleðiligt, at landsstýrismaðurin í umhvørvis- og vinnumálum fer at arbeiða við tilmælunum frá Umhvørvisstovuni, ið skulu minka nýtsluna av plasti. Tó segði landsstýrismaðurin á fundi í Rættarnevndini, at hann ikki ætlaði sær at arbeiða við at banna ymsum sløgum av einnýtisplasti, ið

annars er partur av punkti 7 í tilmælunum frá Umhvørvisstovuni. Tí undrast minnilutin í Rættarnevndini á grundgevingarnar hjá meirilutanum fyri at fella uppskotið.

Minnilutin heldur, at eins neyðugt sum at víðka pantskipanina, økja um endurnýtslu og upplýsa um dálking, er eisini neyðugt at seta bann fyri vørum, ið eru óneyðugar, ikki kunnu niðurbrotast og verða framleiddar til bert at verða nýttar einaferð. Upplýst varð í nevndini, at umleið 40% av plasti, ið verður framleitt í Evropa, eru einnýtislutir, ið verða tveittir burtur innan eitt ár. Talan er sostatt um vørum við óavmarkaðari livitíð, ið verða framleiddar til at brúka einaferð í nakrar minuttir ella sekund. Frá strandaruddingunum í ES er umleið 51% einnýtislutir, eitt nú einnýtisborðbúnaður.

Samgonguskjalið, ið varð undirskrivað av samgonguni millum Fólkaplokkinn, Sambandsflokkinn og Miðflokkinn í fjør, ásetir, at dálking skal loysast fyribyrgjandi. Uppskotið sum fyriliggur fyribyrgir um nakað dálking av einnýtisplastlutum í náttúruni.

Vit vita frá føroyskum kanningum av havhesti, at nøgdin av plasti í náttúruni eru stórar, og at hetta er til ampa fyri sjófugl og annað djóralív. Høvuðsvinnur okkara dúva partvís upp á, at vit hava eitt tað reinasta havumhvørvið í heiminum. Tí er tað serliga umráðandi, at vit seta tiltøk í verk, ið tálma dálking av havinum og náttúruni.

Viðvíkjandi at seta bann fyri ávís sløg av einnýtisplasti eru vit í Føroyum eftirbátur. Bannið av einnýtisplasti er longu er sett í verk í øðrum londum. ES fyriskipan setir bann fyri ymsum sløgum av einnýtisplasti í 2021, Frakland setti eina slíka lóggávu í verk í 2017. Kina, Kanada og Noreg fara at seta bann áðrenn 2021.

Tvey tey næstu áratíggjuni verður framleiðslan av plasti tvífaldað, og metingar siga, at í 2050 verður meira plast enn fiskur í heimsins høvum.

Minnilutin í Rættarnevndini metir, at eitt bann av óneyðugum einnýtisplasti, ið bæði dálkar í framleiðslu, flutningi, brenning og sum dálking í náttúruni, sjálvsagt átti at verið ein partur av arbeiðinum hjá landstýrismanninum í Umhvørvismálum.

Rættarnevndin, 14. mai 2020

Christian F. Andreasen
formaður

Ingilín D. Strøm
næstformaður

Erhard Joensen

Frimodt Rasmussen

Hervør Pálsdóttir

Sirið Stenberg

Steffan Klein Poulsen